

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Statuitur secunda conclusio, & legis veteris utilitas declaratur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

suum: Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros. Item Deuteron. 21. permittitur uxorum pluralitas, his verbis: Si habuerit homo plures uxores, &c. & cap. 23. permittitur usura circa alienigenas, & libellus repudii cap. 24. Quæ omnia repugnant lege naturali & rectæ rationi, ideòque fuerunt per Christum sublata.

14. Respondeo, concessâ Majori, negando Minorem; abundantia enim rerum temporalium, falsò supponi odium inimicorum, præcipi Levitici 19. Ibi enim sic dicitur: Non quæres ultionem, nec memor eris injuriæ civium tuorum. Ad id verò quod dicitur Matth. 5. varii varia respondens. Quidam enim affirmant, licitum fuisse apud Judæos odio prosequi inimicos legales, ut Hethæos, Amorrhæos, Philistinos, & reliquos, cum quibus nunquam ex lege pacisci poterant, non tamen privatos & particulares. Alii docent, hæc verba fuisse permissiva: quatenus Judæis aliqua, quæ cum lege naturæ pugnant, ad dicitur cordis permitterentur. Alii probabilius dicunt, hæc verba Matth. 5. *Audistis quia dictum est antiquis, &c.* tantum arguere interpretationem quorundam Rabinorum deductam ex iis Scripturæ locis, in quibus habetur: *Diliges amicum tuum*, ex quo per falsam illationem à contrariis inferebant: *Ergo odio habendus est inimicus*. In hac autem illatione fallerentur, tum quia vox Hebraica, *לרעה* *Lereacha*, quæ habetur Levit. 19. vers. 18. significat sodalem, familiaritatem, socium; unde notat Mercerus in Thesaurio Pagnini, quod in novo Testamento vertitur *proximus*, qui alteri scilicet animo conjunctus est. Igitur non præcisè amicum significat, sed quemcumque proximum; quilibet autem homo, sive amicus, sive inimicus, propter naturæ communitatem; est noster proximus. Tum etiam, quia cum odium inimici sit intrinsecè malum, prægnatque cum illo legis naturæ principio: *Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris*, & lex naturalis per legem à Moyse scriptam non esset abrogata, eorum Rabinorum illatio & interpretatio non poterat non esse falsâ, & à vero Scripturæ sensu penitus aliena.

Ad secundam probationem dicendum, Deum in veteri lege dispensasse cum Judæis, ut plures haberent uxores, & ut per libellum repudii possent uxores dimittere, & alia. Lucere. De quo fusi in Tractatu de matrimonio disp. 1. & 5.

Ad tertiam respondent aliqui, Deum tanquam supremum Dominum omnium bonorum dedisse Israelitis jus accipiendi aliquid supra sortem ab alienigenis, subindeque Judæos fœnerando nullam commisisse injulitiam. Sed melius respondetur cum D. Thoma 2. 2. quæst. 78. art. 1. ad 2. usuram erga alienigenas non fuisse approbatam, aut permissam in veteri lege, sed tantum impune toleratam pro foro externo & non interno; quemadmodum in Republica minora mala, ad vitanda majora, interdum impune à Principibus & Magistratibus tolerantur.

15. Objicitur sextò: Lex vetus bonorum temporalium abundantiam Judæis promittebat, ut constat ex illo Deuteron. 28. *Si mandata mea observaveris, benedictus eris in agro, in civitate egrediens & ingrediens*: Sed rerum temporalium abundantia, periculosa & nociva est ut plurimum; qui enim primi sunt in divitiis, sæpe in vitiis, ut inquit Salvianus de providentia. Cui consonat illud Poëtæ:

Egrediuntur opes intricamenta malorum.

Unde ab ea abhorruit Salomon, cum petit à Domino, *Divitias neque paupertatem dederis mihi*: Ergo lex vetus mala & nociva observatoribus suis promittebat & conferebat, subindeque bona non erat.

Respondeo concessâ Majori, negando Minorem; abundantia enim rerum temporalium, solùm nociva est, quando in divitiis tanquam in ultimo fine conquiescimus; sed si iis cum moderatione utamur, & cor ab illis abstrahamus, earum abundantia ad salutem utilis esse potest. Unde Augustinus de divitiis loquens, sic ait: *Si fuerint supra nos, demergent nos; si fuerint infra nos, extolent nos.*

§. II.

Statuitur secunda conclusio, & legis veteris utilitas declaratur.

Dico secundò, legem veterem non solùm fuisse bonam, sed etiam utilem.

Probatur conclusio exponendo varias legis hujus utilitates. Prima est, quod per eam cognoscebant homines se esse peccatores, juxta illud Apostoli ad Romanos 3. *Per legem cognitio peccati*, & cap. 7. *Peccatum non cognovi nisi per legem*: Hæc autem cognitio non potuit non esse illis valde utilis & proficua; sicut enim via ad recuperandam sanitatem, est cognitio suæ infirmitatis; ita via ad gratiam justificantem, est cognitio sui peccati.

Hinc oritur secunda utilitas legis, cum enim viderent Judæi se esse peccatores, & indigere Christo Redemptore, ceperunt eum summo desiderio expectare, ut patet ex illo Psalmi 145. *Domine, inclina cælos tuos & descende*. Isaïæ 64. *Vtinam dirumperes cælos, & descenderes*. Et iterum: *Rorate cæli desuper, & nubes pluant justum*. Et Cantic. 1. *Osculetur me osculo oris sui*. In quæ verba, in persona Israelitarum, præclare ait Doctor mellifluus: *Non loquatur mihi Moyses, siquidem imperitoria lingua factus est mihi: Terrensus nescit loqui, quia puer est; Isaïæ labia immunda sunt; omnes Prophetae elingues sunt: ipse ipse, quem loquuntur, osculetur me osculo oris sui*. Hanc utilitatem brevissimè complexus est D. Augustinus lib. de spiritu & littera, cap. 19. cum ait: *Lex data est, ut gratia quaeretur; gratia data est, ut lex impleteretur.*

Tertia utilitas est, quod Judæi per legem Mosaicam, non tantum cognoscebant se esse peccatores, & indigere gratiâ Christi, ut jam dictum est, sed etiam paratim disponebantur & erudiebantur ad altiore Christi doctrinam suscipiendam, unde ad Galatas 3. *Lex Pedagoga noster fuit in Christo*. Præsertim verò, quia talis lex proponebat illis umbras, figuras, involucra, sub quibus Christus promittebatur. Proponebat, inquam, cruentum animalium sacrificia, ut inde allurgerent ad investigandum cruentum sacrificium in cruce. Proponebat Circumcisionem, figuram Baptismi; purificationes, figuram penitentiae; Agnum paschalem, figuram Eucharistiae; anem serpentem, figuram Christi in cruce pendentis, & sic de cæteris.

Quarta utilitas, Lex Mosaiica metu acerbitate marum penarum Israelitis in officio continebat, & à peccato deterrebat; sicque rigore suo valde proderat illis, præsertim cum propter suam ruditiem & feritatem aliter in officio contineri non possent. Unde Hieronymus ad illud

ad Galatas 3. Lex pedagogus noster fuit in Christo: Pedagogus (inquit) parvulis assignatur, ut lascivians refranctus eras, & prona in vitia corda teneantur, dum tenera in studio eruditur infantia, & ad majores disciplinas metu pœna coercita preparatur. Inique & lascivienti populo lex Moysis ad instar pedagogi severioris apposita est, ut custodires eum, & futura fidei prepararet.

§. III

Statuitur tertia conclusio, & in quo sensu lex Moisaica imperfecta fuerit, breviter declaratur.

Dico tertiò, licet lex Moisaica fuerit bona & utilis, tamen non fuit perfecta, sed imperfecta, non positivè sed negativè & comparativè, id est, minus perfecta, quam lex Evangelica.

Prima pars constat primò, ex eo quòd lex
18. Moisaica gratiam justificantem, in qua perfectio & efficacia ad æternam salutem consequendam, consistit, non conferret: Joan. 1. Lex per Moysen data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est. Et Paulus sapienter ait iustitiam non esse ex lege, sed ex fide in Christum. Et ad Galat. 4. ejus Sacramenta vocat infirma & egena elementa, id est vacua gratia, quam tantum significabant. Et ad Hebræos 7. ait: Nihil ad perfectum adduxit lex.

Hanc rationem egregie illustrat D. Thomas
19. hic art. 1. ubi sic discurrit: Perfecta bonitas est in his que ad finem ordinantur, quando aliquid est tale, quod per se est sufficiens inducere ad finem; imperfectum autem bonum est, quod operatur aliquid ad hoc quòd perveniatur ad finem, non tamen sufficit ad hoc quòd ad finem perducatur: sicut medicina perfectè bona est, que hominem sanat; imperfecta autem est, que hominem adjuvat, sed tamen non sanare potest. Est autem sciendum, quòd est alius finis legis humane, & alius legis divine: Legis enim humane finis, est temporalis tranquillitas civitatis, ad quem finem pervenit lex cohibendo exteriores actus, quantum ad illa mala que possunt perturbare pacificum statum civitatis; finis autem legis divine est perducere hominem ad finem felicitatis æternæ, qui quidem finis impeditur per quocumque peccatum, & non solum per actus exteriores, sed etiam per interiores; & ideo illud quòd sufficit ad perfectionem legis humane (et scilicet peccata prohibeat, & penam apponat) non sufficit ad perfectionem legis divine, sed oportet quòd hominem totaliter faciat idoneum ad participationem felicitatis æternæ, quòd quidem fieri non potest, nisi per gratiam spiritus Sancti, per quam diffunditur Charitas in cordibus nostris, que legem adimplet; Gratia enim Dei, vitæ æternæ, ut dicitur Roman. 6. Hanc autem gratiam lex vetus conferre non potuit, reservabatur enim hoc Christo, quia dicitur Joan. 1. Lex per Moysen data est; gratia & veritas per Iesum Christum facta est; & inde est quòd lex vetus bona quidem est, sed imperfecta, secundum illud Hebr. 7. Nihil ad perfectum adduxit lex.

Secunda etiam pars conclusionis ab eodem
20. S. Doctore supra quaest. 91. art. 5. in corp. sic declaratur & probatur: Attenditur perfectio & imperfectio legis, secundum tria que ad legem pertinent. Primo enim ad legem pertinet, ut ordinetur ad bonum commune sicut ad finem. Quòd quidem potest esse duplex, scilicet bonum sensibile & terrenum; & ad tale bonum ordinabatur dicitur lex vetus, unde statim Exodi 3. in principio legis invitatur populus ad Regnum terrenum Chananeorum. Et iterum bonum intelligibile & celeste, & ad hoc ordinat lex nova; unde

Tom. III.

statim Christus ad Regnum cælorum in sua predicationis principio invitavit, dicens penitentiam agite, appropinquavit enim regnum cælorum, Matth. 4. Et ideo Augustinus dicit 4. contra Faustum, quòd temporalium rerum promissiones in Testamento veteri continentur, & ideo vetus appellatur, sed æternæ vitæ promissio ad novum pertinet Testamentum. Secundo ad legem pertinet dirigere humanos actus secundum ordinem iustitiæ, in quo etiam superabundat lex nova legi veteri, interiores actus animi ordinando, secundum illud Matth. 5. Nisi abundaverit iustitia vestra plusquam Scribarum & Phariseorum, non intrabitis in regnum cælorum, & ideo dicitur, quòd lex vetus cohibet manum, lex nova animum. Tertiò ad legem pertinet inducere homines ad observantias mandatorum, & hoc quidem lex vetus faciebat timore penarum: Lex autem nova facit hoc per amorem, quoniam in cordibus nostris infunditur per gratiam Christi, que in lege nova confertur, sed in lege veteri figurabatur; & ideo dicit Augustinus contra Adamantium Manichæi Discipulum, quòd brevis differentia legis & Evangelii, timor & amor.

Plura alia sunt in quibus lex nova veterem
21. superat, & lex Moisaica Evangelicæ inferior est. In primis enim lex Moisaica fuit imperfectior Evangelicæ, ex parte causæ efficientis, nam licet utraque Deum Authorem habuerit, tamen lex vetus per Moysen, nova per Christum Deum & hominem data est; juxta illud Joan. 1. Lex per Moysen data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est.

Secundo fuit etiam imperfectior lex Moisaica, ex parte eorum quibus tradita fuit; nam lex nova lata est pro omnibus hominibus, & orbe universo, juxta illud Christi Matth. ultimo. Euntes docete omnes gentes, &c. At Moisaica soli populo Judæorum lata est, ut docet D. Thomas hic quaest. 98. art. 4. & patet ex ejus proœmio Exodi 20. Ego sum Dominus Deus tuus qui eduxite de terra Egypti, &c.

Tertiò lex Moisaica fuit imperfectior ratione durationis, nam lata fuit ad tempus, usque ad Christi adventum, juxta illud Apostoli ad Galat. 3. Lex propter transgressionem posita est, donec veniret semen: Id est, lex Moysis lata est, ut transgressionem & peccata cohiberet, donec Christus Abrahamæ semen veniret. Lex autem Evangelica in perpetuum, usque ad mundi consummationem, duratura est, juxta illud Christi Matth. 26. Hic est Calix Sanguinis mei, novi & æterni Testamenti. Ubi novum Testamentum, æternum appellatur, quia nullo unquam tempore antiquabitur, nullumque Testamentum illi succedet, ut docet Anselmus ad cap. 13. epistolæ ad Hebræos. Vel Testamentum æternum dicitur, eo quòd gratia charitatis, & gloria Testamentum sit, que tria sempiterna sunt. Unde Cajetanus ad Hebræos 8. Testamentum (inquit) novum, manet in æternum, æterna enim est gratia, que hic inchoatur, & in patria consummatur, semper novos reddens eos in quibus est.

Quartò, lex Moisaica fuit etiam imperfectior
24. ratione materiæ, nam ultra præcepta moralia juris naturalis, continebat alia plurima ceremonialia & judicialia, que difficillimum erat observare. Propter quod Petrus Act. 15. dicebat: Quid tentatis imponere jugum super cervices Discipulorum, quòd neque Patres nostri, neque nos portare potuimus? Lex autem Evangelica pauca habet, præter moralia, vi legis naturalis necessaria. Unde Augustinus epist. 118. Levi jugo suo Christus nos subdidit, & sarcinæ levi. Sacramentis numero

Cccc 2

pau-